

משנת רבי אהרן ('עון עקבי יסובני-ג, עמ' קטז) (= המעשים ה'קלים' בעולם הזה, יש להם השתוות לעולמות העליונים, שהחכמה בכל העולמות — אחת היא. ובציצית, שהיא ענין גשמי, ישנו ענין חכמה השייך לכסא הכבוד)

שיחות מוסר (תשל"ב יט, עמ' סח) (= התקשרות האדם לדבר שרואהו, לדומה לו ולדומה לדומה)

עלי שור (ח"א שער ב פרק יז) (= על כחו החזק של ה'ציור' שבלב)

בן יהודע (מנחות מג:) (= מדרגה רביעית לכסא הכבוד. לכך נבחרה התכלת למצות ד' כנפות, לרמוז לזה) **'ציצית הכנה'** ('מעלות הציצית') (= התכלת רומזת לאמונה בה' ובהשגחתו הפרטית ולכך זכה בה אברהם שאמר: הרימותי ידי.. אם מחוט...; התכלת, הדומה לרקיע וכה"כ — צבעו של עם ישראל לפי תכונתו: אמונת היחוד וגילוייה בעולם).

קומץ המנחה (עט, עמ' 75) (= הכסא רומז ליראה. והתכלת הוא גוון היראה, כמו שאמרו בזהר ס"פ שלח. ועל כן דומה לרקיע שהוא בחינת כסא הכבוד, כמו שנאמר 'השמים כסאי'. וע"י היראה נכבשת התאוה.

כי הכסא הוא מקום המושב למלך, ואין מקום מכיל ומחזיק ישיבת השי"ת, כלומר משיג מציאות השי"ת, אלא כבישת התאוות, כי התאוה היא מסך המבדיל מלהשיג רוחניות, כי ענין התאוה היא התדבקות בחומר, וכל זמן שדבוק בחומר אי אפשר להשיג רוחניות. על ידי פתיל תכלת המביא לאדם יראת שמים, יכול לזכות למדרגת 'כסא'.

מחשבות חרוץ (עמ' 21) (= כל הדמיונות הגוברות בלב בני אדם הן רק מצד השכחה באמת, שבה דבוק נפש הישראלי. וע"ז היא מצות ציצית, שסגולתה שלא לתור אחרי דמיונות ע"י הזכירה במצות השי"ת, שהציצית מעוררת יראה בלב האדם, כידוע בזהר בסוד הציצית והתכלת, שבכל מצוה יש ענין מיוחד, וזו המצוה מעוררת יראה המביאה לידי זכירה, שהשכחה באה רק מפני העצלה אשר מפלת תרדמה, וע"י יראה ופחד ה' הוא מתעורר משנתו. וע"כ תכלת דומה כו' עד לכסא הכבוד, ששם גילוי שכינה המביא מורא גדול).

דף יח

הערות ובאורים בפשט

'בעי רבא כתב שתי מגילות לשתי סוטות ומחקן לתוך כוס אחד מהו...' — יש להקשות, כיצד אפשר להתיר לאשה לשנות מים של חברתה, והלא שותה מים של הקדש שלא כדין. [ואעפ"י שאם זינתה אפשר שאין זו הנאה, שהרי תמות בשתיה זו, אך הלא אפשר שטהורה. ועוד, כששותה לצמאה ודאי הנאה היא].

ויש לומר, הואיל ומערבים במים דבר מר (כדלהלן כ), הרי זו שתיה שלא כדרך הנאתן (כדברי הרמב"ם — מאכלות אסורות יד) ואין בזה איסור תורה, אף לענין מעילה (כדמוכח מפסחים כו). ובפשטו יש לומר שבעיית רבא אינה לענין לכתחילה אלא בדיעבד אם עלתה לה שתיה. (עפ"י קהלות יעקב סוטה ה).

כתירוז האחרון יש לומר להשיטות שהקדש אסור אף בשלא כדרך — עתוס' סנהדרין פ. ד"ה בשור; אגרות משה יו"ד ח"א רכט, ב — בדעת הרמב"ם.

ואולם עיקר הקושיא לא ידענא, הלא אם המים בודקים אין כאן שתיה שלא כדין ולא איסור מעילה כלל. וגם כשמחזק בשתי כוסות משמע מלשון הגמרא שלפי הצד שכשר, אין צריכה לשתות שתי הכוסות אלא כל אחת שותה כוס אחת ואין כאן תוספת שתיה כלל.

'חזר וחלקן מהו, יש ברירה או אין ברירה' — נראה, דוקא חילקן לכוסות, אבל אם שתתה מקצת מן הכוס, אין שייך להכשיר משום ברירה, שהרי פירשו התוס' שאין זו 'ברירה' שבכל מקום, כי אי אפשר לברר במציאות המים של כל אחת, וגם לא היתה התנאה מוקדמת שאותם המים שתשתה לבסוף הם המיועדים לה [כב'שני לוגין שאני עתיד להפריש]. אלא עיקר הכוונה שעכשיו מברר ומיחד כוס לכל אחת מהן. וזה אין שייך אלא אם מחלק הכוסות, שבכך מיחד את הנחת המים בכוס לסוטה פלונית, אבל ללא חלוקה אין יחוד בהנחת המים בכוס, והרי כל מעשי הסוטה צריך יחוד לשם הסוטה המסוימת. (עפ"י זכר יצחק כח, א)

'השקה בסיב מהו, בשפופרת מהו, דרך שתיה בכך או אין דרך שתיה בכך? תיקו' — יש מי שלמד מכאן לענין חולה הנצרך לשתות משקה אסור, שעדיף שישתה בשפופרת, שהרי נסתפק בגמרא לומר שאינו דרך שתיה. (ע' שו"ת מהרש"ם ח"ד קלז).

ויש מי שכתב שהספק אינו אלא לענין סוטה, שהרי כתוב בה 'כלי חרס', ונסתפקה הגמרא האם כלי חרס לעיכובא גם בזמן השתיה, והרי לא שתתה ממנו אלא מהסיב או מהשפופרת, או שמא אין 'כלי חרס' מעכב אלא בליקחה, כדכתיב ולקח הכהן מים קדשים בכלי חרש. אבל בכל התורה ודאי נחשבת שתיה כזאת 'כדרך'. (שבט הלוי ח"ד כא).

לא הבנתי לדבריו מדוע לא נסתפקו כשלקח בכלי חרס והשקה בכלי אחר. [ובלוקוסי הלכות (בעין משפט) נקט שבכונן זה ודאי אינו כשר]. גם לשון 'דרך שתיה בכך או אין דרך' משמע שהספק הוא בעצם צורת שתיה זו. [גם מה שכתב שאין מדובר ששתתה מהכלי דרך השפופרת, לא הבנתי. וגם דיוקן מלשון המאירי איני מבין]. ויש לומר על דרך שכתב באופן שונה; זה היה פשוט בגמרא שצריך לשתות מכלי חרס [וכמו שאמרו לעיל היא השקתו יין משובח בכוסות משובחים לפיכך כהן משקה מים המרים במקידה של חרס. וכן אמרו (להלן לב): שהכהן אומר לה במה היא שותה — במקידה של חרס], והספק הוא בשתיה דרך סיב או שפופרת מהכלי, האם נחשב ששותה מהכלי או נחשב כשותה מהסיב. ועוד יש מקום לפרש כעיקר דבריו, שאין הספק אלא בסוטה, ולא מטעמיה; לפי שרק בסוטה מוזכר לשון השקאה, יש ספק אם באופן זה נחשב מעשה השקאה / שתיה אם לאו. משא"כ בכל התורה שלא נאמר 'שתיה' אלא 'אכילה', ואין משמעות אכילה פעולה מסוימת [תדע, שהרי שתיה בכלל אכילה היא], אלא היא מושג כולל של כניסת המאכל או המשקה לתוך גרונו, הלכך אין הפרש בדרך הגעת המאכל אל הפה, אם הגיע אליו כדרך האוכלים אם לאו. ולכן, אף כי שתיה בשפופרת אולי אינה בכלל פעולת 'שתיה' ו'השקאה', מכלל 'אכילה' לא יצאה. עוד היה ניתן לפרש שהספק כאן דוקא מדכתיב 'השקה' — שהכהן משקה, ובסיב ושפופרת אין הפעולה מתייחסת לכהן אלא לה. אך לא משמע כן מלשון הגמרא 'דרך שתיה' וכנ"ל.

'בעי רב אשי: נשפכו מהן ונשתיירו מהן, מהו? תיקו' — עיקר הספק הוא אם שתתה מקצת מהמים, האם בודקים אותה אם לאו. והיה יכול לנקוט 'נשתיירו מהן מהו' ללא שנשפכו, אלא שלכתחילה חייבת לשתות הכל. (קדן אורה).

ולפי"ז היה יכול לומר להפך — 'נשתיירו ונשפכו'. ולולא דבריו היה מקום לומר שאם שתתה רוב כוס מהני, כבכל התורה. אולם אין אומרים 'רובו ככולו' אלא כשיש הכל, וכלשון האחרונים 'רובו מכולו', ולכן היה הספק בנשפכו מקצתן

לפני ששונה דוקא, אבל אם כששתתה היה הכל בכוס, ונשתיירו מקצתן — אפשר שכשר ודאי. ויש לסייע סברא זו ממה שאמרו להלן (יט): שאם אינה רוצה לשתות אחר שנמחקה מגילה מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחא, והרי לא יימלט שלא תפלוט קצת כשאינה רוצה, ומדוע אין חוששים לכך — ומשמע שאין בכך כלום. ובעיקר דיוק הקרן-אורה לכאורה יש לפרש (כן שמעתי מידידי ר"ג שיחי') 'נשפכו מהן ונשתיירו מהן' — או או קתני, או נשפכו או לא נשפכו אלא נשתיירו. וכן מדויק מהכפלת תיבת 'מהן'. ואין לחוש על מה דלא קתני 'מהו' לחלק, כיון שספק אחד הוא לשני האופנים.

'על מה היא אומרת אמן אמן — 'אמן' על האלה, 'אמן' על השבועה...' — היה ניתן לדייק מכאן שאילמלי היתה אומרת 'אמן' אחד בלבד, לא היה משמעו על כל הנאמר קודם לכן, ולכן צריך לכפול ה'אמן', על האלה ועל השבועה וכו'. [אך אין להוכיח מכאן על המשביע את חברו בשני פרטים, וענה 'הן' פעם אחת, שחסר אימות על הכל — כי יש לדחות שכאן שונה, מפני שהאלה והשבועה ענינים נפרדים הם, וצריך אימות וקבלה על כל אחד בנפרד]. ואולם, כבר פרשו התוספות (ביבמות נח. ובקדושין כו:) כיצד לומדים את כל הפרטים שבמשנה — כי 'אמן' אחד מוסב על כל הנאמר בפרשה, אלה ושבועה, מאיש זה ומאיש אחר (דכתיב מבלעדי אישך), ומה'אמן' השני מרבים ארוסה או שומרת יבם. ואין להוכיח מעתה להפך, ש'אמן' אחד כולל את כל הנאמר לה — לפי שיש לפרש שהנידון במשנתנו אינו מוסב על אמירת האשה, אלא על הכפלת ה'אמן' בתורה, ומיתור הכתוב דרשו את כל האופנים, שהיה לו לכתוב 'אמן' אחד, וממילא נדע שצריכה לאמת את כל הנאמר לה. ומכך שכתבה תורה פעמיים, דרשו לרבות שאר פרטים. (דן בכל זה בשו"ת ריב"ש החדשות ל לא לב).

ציונים וראשי פרקים לעיון

'כתב אות אחת ומחק אות אחת וכתב אות אחת ומחק אות אחת — פסולה, דכתיב ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת' — בספר מנחת חינוך (שסו, לה) כתב מצד הסברה, שהאזכרות שבמגילת סוטה צריכות להכתב לשמן. וכן נקטו בהנחה פשוטה כמה אחרונים. (ע' בשו"ת אבני נזר יו"ד סו; דובב מיישרים ח"א יח). וכן מוכח מדברי הגמרא בכמה מקומות: 'שמי שנכתב בקדושה ימחה על פני המים' (סוכה ג: ועוד). והלא אם היה אפשר שלא לקדש את האזכרות, היה צריך להקפיד על כך שלא לקדשן, ויש סוברים ששם שנכתב שלא בקדושה אין לאו במחיקתו — אלא ודאי עיקר המכוון דוקא, לכתוב בקדושה ולמחוק. ולפי זה מה שהוצרכו לימוד מיוחד לכתב אות אחת ומחק אות אחת וכו' — לאו דוקא באופן זה ממש, שאם כתב בצורה זו כל המגילה, לא חלה קדושת השם כלל? — אלא מדובר ששמות הקדש כתב בשלמותם וכסדרם.

'כתב שתי מגילות לשתי סוטות'... — משמע כאן שכשכתב או מחק לשמה ולשם אחרת, כיון שאינו מיוחד המעשה לה לבדה, אין כאן 'לשמה'. וכיוצא בזה כתבו התוס' במנחות (מב: ד"ה מה) לענין צביעת פתיל תכלת לציצית, שהמכוין לשתי כוונות, אף על פי שאינן סותרות בהכרח, חסר בדין 'לשמה'. וכבר העירו האחרונים מדברי הגמרא בקידושין (יד. ע"ש בקוב"ש) שהצריכו שני פסוקים, גבי גט; לה — לשמה. לה — ולא לה ולחברתה.

ובספר אור שמח (ריש הל' גירושין) כתב לחלק; כאן המחשבות סותרות זו את זו, שהרי אי אפשר שישתו שתייהן אותם המים, מה שאין כן לענין גט שיכול לגרש בו את שתייהן. וע"ע אבי עזרי (תניא) — ציצית ב,ג.

ושמא יש לחלק בדרך זו; מגילת סוטה שאינו כותב בה את שמה, כאשר כוונתו לשתים, חסר ביחוד המגילה לאשה ואין זה 'לשמה', אבל בגט שמוכר בפרוש את שתייהן (כמו שכתב רש"י קדושין שם. ולפי"ז אין צורך להגות הרש"ש ובן אריה שם), הוה אמינא שיש כאן יחוד לשמה לכל אחת בפני עצמה, ואין תוספת השניה מגרעת מחברתה. ועל כן בעי קרא דאף בזה פסול.

ונראה נפ"מ בשאלה אם שככתב לה ולחברתה ממועט משום חסרון והעדר 'לשמה' או גזה"כ היא שכשחשב גם לאחרת פסל — אם חשב לשמה ולשם נכרית; לפי סברת הגמרא בזבחים (ג.) דלאו מינה לא מחריב ובכתב גט לשם נכרית הוי כסתמא, הרי יש לומר שאם גם חשב לשמה כשר (כן צדד בשפת אמת שם), אך זהו רק לפי הצד השני, אבל אם הטעם הוא משום חסרון לשמה — הרי מ"מ יש כאן אותו חסרון. וע"ע מש"כ בזבחים שם.

(ע"ב) זה הכלל כל שתבעל ולא היתה אסורה לו, לא היה מתנה עמה' — המנחת-חינוך (שסה,

יו לב) נקט מסברא פשוטה, שכשם שאינו מגלגל עליה שבועה על זנות שאינה נאסרת בה, כך ודאי אינו יכול להשקותה ולהשביעה מלכתחילה כאשר קינא לה מביאה שאינה אסורת, כגון קינא לה משחוף — אם ננקוט שביאת שחוף אינה אסורתה לבעלה מדין תורה.

ואולם כמה אחרונים אינם סוברים כן ולדבריהם אפילו באופן זה שותה (ע' לבוש אה"ע קעה,א לענין שחוף; משנה למלך א,ג). וטעם הדבר, באר בבית הלוי (ח"ב מ), לפי ששתיית הסוטה ואיסורה לבעלה עד שתשתה, בקפידת הבעל הם תלויים, וכל שקינא לה ונסתרה — חייבת לשתות ונאסרה עד שתשתה. ובזה יישב דברי הרמב"ם לענין קינוי לשומרת יבם, אעפ"י שפסק הרמב"ם לשומרת יבם שזינתה מותרת ליבמה. וכן מבואר מדברי המאירי ריש פרק רביעי. (ע"ע קהלות יעקב ב; שעורי ר' שמואל יבמות לב. חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב לב,ה).

'זאת תורת הקנאות — מלמד שהאשה שותה ושונה...' — הקשה מהרי"מ"ט (מובא במשנה למלך הל' סוטה א,ד), לדברי רבי מאיר שהמים בודקים אותה על העתיד גם כן (וכן פסק הרמב"ם, הל' סוטה ד,יז), מה צורך יש בשתייה שניה? והאחרונים ז"ל יישבו הדבר בפנים שונות, והנה עיקרי דבריהם: משנה למלך שם ויש לתלות שהיו עדי-טומאה בסתירה הראשונה, ולא נבדקה כלל מאותה שתייה. ובחדושי ר' מאיר שמחה הקשה מהיכי תיתי לחוש לעדים, הלא תמיד לאחר שתייה אין חוששין לכך. ותירצו, אמנם לא חששה תורה לכך אבל אם הבעל מקפיד וחושש שמא היה עד במדינת הים, נתנה לו תורה רשות לחזור ולהשקותה. ע' בשו"ת חת"ס אה"ע ח"ב צו; —

הנצי"ב בחדושו ויש מקום להשקותה שנית, שמא בעת השתייה הראשונה לא היה האיש מנוקה מעוון ועתה עשה תשובה (שמועיל לענין זה, במקרים שונים — ע"ש). ובזה הסביר את דברי הברייתא דלהלן, שלר"מ בודקין אותה המים לכשתחטא בעתיד ולא עתה. ומאי סלקא דעתין להענש לפני שחטאה? אלא עיקר הכוונה לומר שהבדיקה נקבעת לפי המצב של החטא שבעתיד, ולא לפי המצב בעת השתייה, ונפ"מ למנוקה מעוון כנ"ל, או לזכות תולה לה; —

שפת אמת ויש להשקותה שנית, שמא אז תלתה לה זכות ולא עתה, שי"ל שהדבר נקבע לפי זמן ההשקאה. תירוצו נוסף, אם מחל לה על קינויו הראשון, אף כי אין המחילה מועלת לענין ההשקאה, מועילה לענין טומאה דלהבא. חידושי ר' מאיר שמחה (באופן של 'תרי ותרי' — ע"ש בפרטות המקרה).

קהלות יעקב (ד) וחידיש שאין מועיל גלגול אלהבא באופן שיהא קינוי וסתירה בעדים. ע"ש דברים מתוקים).

לכאורה נ' מדברי האחרונים ז"ל שאף בסתם, כשלא פירש בהשבעתו על העתיד, באמרה 'אמן אמן' כוללת גם אלהבא. שאם לא כן, קושיא מעיקרא ליתא, דנפקא מינה באופן שלא השביעה על העתיד. אך מלשון הרמב"ם (ד, יז) משמע שהדבר תלוי בבעל, שכתב 'ש' לו לגלגל עליה בלהבא שלא תזנה תחתיו' ומשמע ששייך שלא יגלגל. שו"ר כן בקרן-אורה ובמנחת חינוך (שסה, לד) בתירוץ קושית האחרונים. ולבסוף הביא המנ"ח מהריטב"א (בקדושין כז:): שיש לכהן לגלגל עליה הכל, ואינו תלוי בבעל — מפני שהוא דבר איסור שכל ישראל ערביין עליו. ומכל מקום משמע שאם לא גלגל עליה, לא קבלה עליה שבועה אלא על מה שפירש).

בספר 'זכר יצחק' (כח) יצא לידון בדבר החדש: זה שהאשה מותרת לאחר ששתתה, אין הסיבה לכך משום בדיקת המים, שהרי אפשר שזכות תלתה לה, או בעלה אינו מנוקה מעוון, אלא עיקר ההתר הוא משום שבועת האשה, וההשקאה בזמן השבועה נועדה להוות איום עליה, אך עיקר היתרה לפי שהאמינה תורה לשבועתה. (ואף על פי כן — הוסיף — עדין אין האשה מותרת עד לאחר ששתתה וקרבה מנחתה, שהרי התורה אסרתה באיסור ודאי, אף אם לא זינתה, ואיסור זה אינו פוקע אלא בקיום כל מצוות האמורות בה — שתיה וקרבתו). ולכן גם אם נשבעה על העתיד לבוא, זכותו של הבעל לחזור ולהשביע שוב אלשעבר, וכדין שבועה בדיני ממונות, שגם הנשבע לחבירו שיפרע לו חובו, אם נתבע שוב אחר כך, חוזר ונשבע שפרעו.

ובזה פירש את טעמו של הרמב"ם שבכל הספקות שבגמרא (שתי כוסות וערבן וחלקן; נשפכו מקצתן) בדיעבד אינה שותה, ומשמע שמותרת האשה לבעלה — וכיצד נתירנה מספק, שמא אין כאן בדיקה (וכן תמה המנחת-חינוך (שסה) ועוד אחרונים)? — אלא מוכח שהתורה האמינה בשבועתה, גם אם המים לא בדקוה באמת.

(ועדיין צ"ב בנקודה זו, שהרי אין כאן איום גמור עליה, אם יודעת שאפשר שהמים לא יבדקוה). ויש שפרש טעמו של הרמב"ם, מפני שכל סוטה אינה אסורה אלא מספק, וכיון שנצטרף ספק נוסף, יש כאן ספק ספקא להתיר. ועוד יש לומר שכוונת הרמב"ם רק שאינה שותה מספק, אבל אסורה לבעלה. וצ"ע בדין זה (אמת ליעקב).

ויש מי שפרש, שכלפי ספק זה, אם הועילה השקאתה אם לאו, מועיל 'ברי' שלה שאומרת לא נטמאתי, שלא עשתה תורה ספק כודאי אלא בספק זנות שלאחר קינוי וסתירה, ולא בספק-זנות אחר. וגם הוא ספקא דדינא (עפ"י אבי עזרי — סוטה ד, יא).

פרפראות

'רבי יהודה אומר... אמר רבי יהודה מעשה והעיד לפנינו...' — בהרבה מאד מקומות מצאנוהו לרבי יהודה שמביא מעשה ועדות מציאותית להוכיח הלכה.

הנה ציוני המקומות: מעשרות ב,ה שבת נג: קכא. קמז. עירובין מה. נא: עב: פז. צא. (וע"ש קא) פסחים ט. (וע"ש נה); יומא יא. סוכה ב: יד: כ: לא. מגילה כ. כו. כז: גדרים נב. גזיר ת. סוטה כאן; ב"ב יג: פב: קעא. סנהדרין יב. כ. מנחות לה. בכורות מה: אהלות יז,ה.

תוספתא: שביעית ד,ב; תרומות א,א; ב,יג; שבת ד,ב; ג; עירובין ג,טו; ה,ו; ו,יט; מגילה ב,י; יבמות יב,יג; גטין ב,יא; מכות א,ב; בכורות ה,ב; כלים ב"ק ד,ג; אהלות ט,ט; מקואות ו,א; אבל רבתי ט,א.

[גם רב יהודה האמורא, בעשרות פעמים בש"ס מוצאים אנו שמביא מעשים שיש בהם הוראת הלכה]. במקומות בודדים הביא בר פלוגתתו של ר' יהודה סיוע ממעשה, ודחאו רבי יהודה (או אחרים)

שהמעשה שהיה, לא כך היה: כן יש בסוכה לו: (פעמיים) יבמות כה: מנחות קט:
גם ר' יוסי, מצאנוהו לא מעט שמביא מעשה לצורך הלכה: שבת קטו. עירובין מז: ר"ה כב יומא יב: סו.
סוכה לו: יבמות צח: כתובות יד. ע"ז יג. בכורות מ. גדה כד: לב. סא. כלאים ז,ד תרומות ד,יג. תוספתא: דמאי ד,ט
שביעית ד,ז שבת יד,ב פסחים ג,יז יומא א,ד מגילה ב,ב יבמות י,ג בכורות ד,ג כלים ב"מ יא,א ב"ב כ,א גדה ח,ג ד"א
רבה א,א.
לעומת זאת, תנאים אחרים לא מצאנו שהיתה דרכם בכך: ר' מאיר — כ-4 פעמים (סוכה לו: יבמות
קכא תוספתא כלים ב"ב ב,א גדה ח,ג).
וכן ר' שמעון (סוכה כ: קדושין סו: סנהדרין יב. תוספתא כלים ב"ב ב,א).
וכן ר' אליעזר (עירובין קא: ב"ב קנו: גדה ט: תוספתא תרומות ג,יח).
רשב"ג: 3 (גטין עד. ידים ג,א; תוספתא דמאי ג,יז).
רבן גמליאל — פעם אחת (עירובין סא:).
ר' עקיבא, ר' נחמיה ור' יהושע — לא נמצא אף פעם אחת.

*

ענין ההשקאה מבעל אבני נזר

המים שיש בהם קדושה, והשם הקדוש שנכתב בקדושה, ועפר שהוא מקרקע המשכן — כל
אלו אינם טובלים את הטומאה. ועל כן אם נטמאה — נדחתה לבלהות, שאינה יכולה לסבול
את הקדושה. ולהפך אם טהורה היא — ונקתה ונזרעה זרע, שהקדושה שבמים מביאים לה
ברכה. (מובא בשם משמואל — נשא. ובאופן אחר מובא בנאות דשא — נשא).

מוחק על מנת לקיים

ז'מה שאמר גדול השלום שהשם שנכתב בקדושה ימחה כדי לעשות שלום' — דבר זה כי
השם יתברך גם כן שמו 'שלום', ולפיכך אמרה תורה שימחה השם על המים לעשות השלום,
כי מחיקת השם הוא בשביל שמו של הש"י שהוא שלום. ודבר זה מבואר כי זה נקרא שהוא
מוחק השם כדי לקיים השם שהוא שלום'. (נתיבות עולם למהר"ל — נתיב השלום א)

גילוי ההסתר

במחיקת אותיות התורה במים ממחישים לסוטה שאותם המעשים שעשתה, כמוהם כמחיקת
אותיות התורה שבפרשה זו, כי כשקינא לה בעלה מסתמא כבר ראה אצלה דבר שאינו הגון,
וכשנסתרה לאחר קינויו הרי שבה לאיולתה ונעשית לה כהתר — וזו בחינת הפיכת התורה.
ומאידך, האותיות הנמחות במים, נמצאות שם בהעלם גם לאחר מחיקתם. ובכך מראים לה
שהאמת שרויה ונמצאת בתוך ההעלם.

וכאן טמון התיקון; תחילת גילוי האמת היא כאשר האדם יודע שהוא נתון במצב של הסתר,
שמבין את פגם העבירה, וחומרת הפיכתו את האיסור ל'התר' — בכך כבר נתגלתה האמת
שבתוך ההסתר, וסופה שתצא לאור. וכך על ידי המחיקה גם ענינה של אותה סתירה מתבררת
לעיני כל. (עפ"י לקוטי הלכות — ברסלב, הל' סוטה)

השקאת הסוטה — ממדת החסד

'... ואחרי זה באה פרשת סוטה, גם כן להורות שהשי"ת חושב מחשבות לבלתי ידח ממנו נדח, שגם מתכלית הריחוק יש תקוה לנפש ישראל להחזירה לשורש קדושת כנסת ישראל. והיינו מה שנזכר בשבועת האלה בתת ה' את ירכך וגו' וגם נאמר יתן ה' אותך לאלה וגו'. והוא באמת פלא גדול, מה שנזכר בזה השם הוי' ב"ה, וזאת ידוע שאין הקב"ה מייחד שמו על הרעה כמו שנאמר ויקרא אלקים לאור יום אבל בחושך לא נאמר אפילו שם 'אלקים', רק סתם ולחשך קרא לילה (כמ"ש ב"ר ג), והגם שהחשך הוא לסיבת האור, שיוכר מאתו. ומכל שכן כאן שנזכר עוד השם הוי' ב"ה, וגם נזכר בלשון 'נתינה' — בתת ה' ויתן ה', וכידוע שהוא מלשון מתנה, כאמרם ז"ל על ג' דברים שניתנו מתנה לעולם בשביל שנאמר בהם לשון 'נתינה'.

אמנם כן, כנ"ל, שבאמת הוא מתנה טובה וגדולה מהש"י כמו שאמרנו בזה הענין על התוכחות שבמשנה תורה, שנאמר גם כן בלשון הזה יתן ה' את מטר ארצך וגו', וגם בכולם נזכר שם הוי' ב"ה, והיינו להורות שכל התוכחות המה בחינת רחמים גדולים כאשר ייסר איש את בנו ואת אשר יאהב ה' יוכיח (ע' זוהר חדש תבוא) כדי להחזירו לשורש הקדושה. וכמו כן כאן בסוטה, שאין תכלית ריחוק יותר מזה, שגם לאחר שנמחק השם הוי' על המים שהיה רק כדי לעשות שלום בין איש לאשתו, ואם נטמאה שתודה, וזו עומדת במרדה גם אם נטמאת ואינה חוששת מעונש המים. וזהו פריקת עול להכחיש ההשגחה דלעילא בתכלית ההסתר ח"ו. עם כל זאת באה לה מתנה טובה מרחמי שמים להחזירה לשורש הקדושה על ידי שיקויים בה תיכף העונש, ואז תרגיש בנפשה השגחת השי"ת, אז יכנע לבבה הערל, ובזה יהיה לה תיקון להחזירה לשורש הקדושה'. (פרי צדיק — נשא ג)

... ויש לדקדק על לשון יתן ה' אותך — הלא מאתו יתברך לא תצא הרעה? ונראה, דהנה יש שהקב"ה עושה דין ברשעים ואינו נתקדש שמו יתברך הגדול על ידם, ויש שהקב"ה עושה דין ברשעים ובוה נתקדש שמו הגדול. ונמצא זה הדין הוא חסד להם, שהם נעשים כלים לקדושת שמו ית'. וזהו חסד להם, כי אפשר יהיה עלייה לנפשם בזה... וזהו הרמז כאן יתן ה' אותך לאלה ולשבועה בתוך עמך כו' וזהו לה חסד שעל ידה נתקדש שמו הגדול לירא מלפניו. (קדושת לוי — נשא)

'מצינו שהסוטה נבדקת על ידי 'מים קדושים'. וצריך עיון, כי הלא 'מים' רומזים בכל מקום לשפע ולחסד, וכל שכן 'מים קדושים'! אכן הסוטה בקלקולה מהפכת את החסד לדין, כאמרם ז"ל 'רשעים מהפכים מדת הרחמים למדת הדין' (ב"ר עג); פירוש, שמצד החסד ראוי לעשות דין ברשעים כי זהו הטוב להם והטוב לעולם (ע' במשנה בסנהדרין תה). וזו בחינת 'המים המרים' — פירוש, החסד שתוצאתו נראית מרה למקבל. ולחזק ענין זה, קודם שמשקים אותה את המים, מוחקים לתוכם שם הוי"ה — מדת החסד העליון — לרמז שאף הדין הבא על ידי המים המרים הנהו חסד עליון מפאת תוכנו. (עפ"י רמח"ל בספר מגילת סתרים). וכן הוא בילקוט (נשא): 'מה זכרון האמור למעלה לטובה, אף זכרון האמור כאן (אצל סוטה) לטובה'. והיות שכל הכלים באים ממדת חסדו ית', כמה גדול עוון המשתמש בהם לצד הטומאה! וזהו

שכתב הריקאנטי טעם למיתת הסוטה, מפני שרצתה לאמת את השקר על ידי השם הקדוש, לכן פוגעת בה מדת הדין. כל הכלים ניתנים לאדם מצד החסד על מנת לאפשר לו את בחירת הטוב, ולכן אם משתמש בהם לרעה, הופכים לו למקטרגים — מדת הדין — והם הם שמענישים אותו.

וכן העושה מצוה התלויה בכוונה, כגון להתקוטט ברשעים, שאם כוונתו טובה, הרי היא מצוה, ואם כוונתו להנאת עצמו — עבירה; אם כן, העושה עבירה אך משתדל לכסות את העבירה בנקודת המצוה הכלולה בה, מעורר על ידי זה את מדת הדין, והמצוה עצמה נעשית לו קטיגור'. (מכתב מאליהו ח"ג עמ' 197)

פרק שלישי; דף יט

'מה כאן כהן אף להלן כהן, ומה להלן בעלים אף כאן בעלים — הא כיצד? מניח ידו תחת ידי הבעלים ומניף' — ואין לומר שיניפו פעמיים, כהן ובעלים — תנופה אחת אמרה תורה ולא 'תנופות'. (ע' מנחות צד.)

יש מפרשים שהכהן מניח ידו תחת ידיה ממש [ואין יצר הרע מצוי לאותה שעה. ירושלמי]. ואין לחוש משום חציצה בין יד הכהן לכלי, כי כך גזרה תורה לעשות, וזו צורת המצוה (עפ"י רש"י מנחות; תוס' קידושין לו: ד"ה מכניס; תוס' שנין כאן. וכן משמע ברמב"ם. זבח תודה — מנחות). ועוד, שעיקר התנופה בבעלים ולא בכהן (רש"י מנחות צג. הביאו התוס' במנחות סא: ועוד).

ויש מבעלי התוס' שפרשו (שם ובסוכה מו: וכן כתב רש"י שם) שהכהן אוזחו את הכלי בתחתיתו, מתחת למקום אחיזת האשה, וכמו שמצינו כן בביכורים, שהבעלים אוזחים בשפת הכלי והכהן בשוליו. (ומה שדנו בירושלמי על הכיעור — לפי שאינו מן הנמנע שיגעו זב"ז לפעמים, כשמתעסקין בתנופה — תוס' שם. ובמנחת חינוך (שסו, י) כתב שמהירושלמי הנוכח 'נראה להדיא' שהכהן מניח תחת ידיה ממש. וע"ע בחדושי הרשב"א סוכה; טהרת הקדש מנחות סא: חדושים ובאורים כאן).

'ע"ב' (מערעין) — כמו יעלעלו דם (איוב לט, ל) — יבלעו דם. כאומר 'על על'. (עפ"י רש"י איוב שם. ציינו הגרעק"א).

'מגיד: שלשה דברים מעכבין בה — עד שלא קרב הקומץ... — 'מעכבין' לאו דוקא, שהרי בדיעבד אם השקה לפני הקרבת המנחה — כשרה, כדאמר בסמוך. (ר"ש משנן ותוס' רא"ש. והנצי"ב הביא דוגמא שלשון עיכוב נאמרה לכתחילה, מערכין יא. וכן מצינו בדברי הרא"ש עצמו, שפירש (בתוספותיו לעיל ח:): 'עיכוב' שנאמר שם לגבי חבל מצרי, היינו שמתעכבין לכתחילה עד שמוצאים חבל, אך אינו מעכב בדיעבד).

'הא דקתדרא בה מחמת רתיתא והא דקתדרא בה מחמת בריותא' — נראה באור הענין: אם טהורה היא, מצוה עליה לשתות כדי שהמחיקה לא תהא לבטלה. וכיון שמצוה עליה — כופים אותה לקיימה. [משא"כ עד שלא נמחקה, הרשות בידה שלא לשתות ולצאת בלא כתובה]. אבל אם טמאה היא, אינה מצווה לשתות כדי שתענש. הלכך לרבי עקיבא כשאומרת איני שותה מחמת בריותא, קרוב הדבר שהיא טמאה, הלכך אין משקים אותה בעל כרחיה. [ונראה שאין אמירתה 'איני שותה' כשוא

ב. מדברי התוס' בשבת (עט:) מבואר שנייר שאינו מחוק כשר למגילת סוטה. ובמקום אחר כתבו שגם נייר שאינו מחוק פסול (מנחות לא:). וע' בחדושי הנצי"ב.
ג. נחלקו תנאים בירושלמי, האם כותבים מגילת סוטה על עור בהמה טמאה, משום שניתנה למחיקה (רבי שמעון), אם לאו (רבי אליעזר בן שמוע ור"א ברבי שמעון). ופסק הרמב"ם (ח,ג), שאין כותבים.
וכתב המנחת-חינוך (שסה,לה) שבדיעבד כשר לכולי עלמא. ועוד נראה, אם כבר כתב על הטמאה, עדיף להשתמש בה ולמחקה במים ולא יכתוב אחרת ויגנוז את זו. ובספר חדושים ובאורים צדד לפסול בדיעבד.

כג. א. ה"א הידיעה — באה לרבות או למעט?

ב. האם דורשים 'את'?

א. מבואר בסוגיתנו שרבי יהודה דרש ההה"ן שבפרשת סוטה למעט. ורבי מאיר דרש ה"א הכתובה אצל ריבוי — לרבות, וה"א שאצל מיעוט — למעט. (ורבי יוסי דרש ה"א לרבות. וה"א שנאמרה לגבי מיעוט לא דרש בה כלום, שדרך הכתוב כן. עפ"י רש"י).
א. התוס' העירו מסוגית הוריות שרבי מאיר לא דרש ה"א לרבות ורבי יהודה דרש. יש אומרים שאין כלל אחיד בדבר אלא הכל לפי פשטות הדרש ומשמעות הכתוב. (ע' תוס' שאג"ן. וכ"כ הטורי-אבן מגילה יז לישב כמה קושיות).
ויש מי שכתב שרבי יהודה בכל מקום דרש ה"א לרבות, ורק כאן דרש למעט מפני שהיא סמוכה ל'את' והרי זה ריבוי אחר ריבוי שאינו בא אלא למעט. (עפ"י חדושי הגר"ר ח"ב נ. וע"ע בישוב קושית התוס' בקרן אורה).
ב. מצינו שנחלקו רבי וחכמים (להלן לב: ובעוד מקומות), האם לדרוש ה"א דהדברים למעט.

ב. לדברי רבי יוסי דורשים את לרבות [וכשיטת רבי עקיבא, עפ"י נחמיה / שמעון העמסוני]. ורבי מאיר אינו דורש.

משמע בסוגיתנו שרבי יהודה אינו דורש את לרבות. והתוס' העירו מהסוגיא במנחות שדרש 'את' לרבות. ויתכן לחלק בין 'את' ל'ואת'. ועוד יתכן שאין בדבר כלל אחיד בכל המקומות, לפעמים דורשים 'את' ולפעמים אין דורשים. וכן נראה להוכיח בשיטת רבי שמעון. (עפ"י תוס' מנחות יא: ד"ה ורבי שמעון. ועתוס' בכורות ו שצדדו להלכה שאין דורשים 'את').
ויש מי שכתב שלעולם לרבי יהודה 'את' בא לרבות, ודוקא כאן אינו מרבה משום ריבוי אחר ריבוי, כאמור לעיל. ורבי מאיר סובר ש'את' בלבד אינה לרבות, אבל 'את ה...'
דורשים לרבות. (עפ"י חדושי הגר"ר בנגיס ח"ב ג).
בדרך אחרת: לרבי יהודה 'את' לא באה לרבות אבל 'את כל' — לרבות. [ורבי שמעון דורש 'את' לרבות, וכן 'כל' לרבות, ולשיטתו 'את כל' הוי ריבוי אחר ריבוי ובא למעט]. (הגר"ר בנגיס — ח"א יח).

דפים יז — יח

כד. אלו דברים פוסלים את המגילה?

אמר רבא: מגילת סוטה שכתבה בלילה — פסולה. (תורה-תורה ממשפט).
הוא הדין לכל מעשה הסוטה, אינו כשר אלא ביום (תוס' עפ"י מגילה כ). וכתבו התוס', נראה
שאף גמר הדבר אינו כשר בלילה, כדיני נפשות.

כתבה למפרע — פסולה (וכתב את האלת האלה).

רש"י מפרש שהיא כתובה שלא כסדר הפרשה. ויש מצדדים לפרש אפילו כתובה כסדר
אלא שכתבה שלא כסדר, כגון שהשאיר מקום חלק ודילג וכתב אחריו ואח"כ מלא את
החלל. (ערש"ש מגילה ה: חדושים ובאורים כאן. וכן נראה שנקט כפירוש פשוט בשו"ת באר יצחק (כא).
וצ"ב שנטה מפרש"י).

כתבה קודם שתקבל עליה שבועה — פסולה. (והשביע... וכתב...).

בירושלמי נחלקו בדבר רבי יוחנן וריש לקיש, אם משביע ואחר כך כתב, כסדר הכתוב
בתורה, או כתב ואח"כ משביע — כדי לסמוך שבועה להשקאה.

כתבה איגרת (ללא שרטוט) — פסולה. (בספר).

א. התוס' נסתפקו בשירטוט לאחר כתיבה, האם נכשרת המגילה בכך. והגרע"ק"א (בתשובה ג)
הוכיח לפסול. [ונסתפק באופן ששרטט שרטוט שאינו מתקיים, וכתב המגילה, ושוב
שרטט הכתיבה שרטוט המתקיים]. (וע"ע קרן אורה; יד שאול — רפה; העמק שאלה — עקב קמה, טז;
שיעורי ר' שמואל — גטין ו: חדושים ובאורים; שבט הלוי ח"א קיב).

ב. יש מפרשים 'כתבה איגרת' — שלא בדקדוק, או בכתב אחר חוץ מאשורית, או בצורת
אותיות שונה, כגון זו הנהוגה אצל כותבי אגרות.

כתבה על שני דפים — פסולה. (ספר אחד אמרה תורה, ולא שנים ושלשה ספרים).

א. רש"י פירש: שני טורים, כעמודות ספר תורה. והתוס' פרשו: שני דפים נפרדים, ואפילו
תפרם יחד [י"א, רק אם תפרם לאחר הכתיבה, אבל תפרם מקודם כשר. (בית שמואל קל
סק"ח)]. ויש חולקים (וע"ש בשאר פוסקים, ובשו"ת רעק"א יא), אבל בקלף אחד אפילו בשתי
עמודות, וכן שתי חתיכות מעורות — כשר. (וכן כתב הרא"ש (הל' מזוזה ח). וכן נקט המאירי).

ב. כתבו התוס': גם אם כתב לה שתי מגילות שלמות [ושתייהן כשורות. טו"א] ומחק שתייהן
בכוס אחת — פסול ואינה נבדקת. ובטורי אבן (ר"ה כז: וכ"ה בשפ"א כאן) פקפק מסברא. (וע'
מנחת חינוך שסה, לה) שדחה דבריו. וע"ע שו"ת נודע ביהודה אה"ע תנינא קכ (קכב).

כתב אות אחת ומחק אות אחת וכתב אות אחת ומחק אות אחת — פסולה, עד שתהא כתובה כולה
כאחת. (ועשה לה הכהן את כל התורה הזאת).

כתבה שלא לשמה או מחקה שלא לשמה — פסולה. (ועשה לה — לשמה. וע"ע להלן כ).

א. כתבה ישראל — פסולה (וכתב הכהן). וכן כהן קטן. (רמב"ם סוטה ד, ט. יש מצדדים מפני חסרון
'לשמה' (ולפי"ז מועיל גדול עומד על גביו. ע' מג"ח שסו, לה ואו"ש). וי"א משום שמעשה של כהן
קטן אין בו מעלת כהונה. (ע' ספרי ווטא מיעוט מ'הכהן; קרן אורה כאן).
כהן בעל מום כשר לכתוב, שאין זו 'עבודה'. אבל לא כהן חלל שנתחלל מן הכהונה (מג"ח
שם).

ב. נראה שכשם שצריך מחיקה לשמה, כך צריך מחיקה ע"י כהן. וכהן קטן אפשר שכשר אם
גדול עומד על גביו ומלמדו לעשות לשמה. (עפ"י מנחת חינוך שסו, לו).

ג. אין המגילה נכתבת אלא בלשון הקדש (רמב"ם ג, ת. מקורו — ע' בחו"ב ובאג"מ או"ח סוס"י לב).

ושנו בתוספתא שצריך לדקדק בה בחסירות ויתרות. (וכן הוא ברמב"ם שם. ויש לצדד שמא אין זה פוסל בדיעבד. עפ"י חו"ב ד"ה כתבה למפרע).
ונראה שאינה נכתבת אלא אשורית (חדושים ובאורים; אגרות משה או"ח ח"א סו"י לב; באר יצחק — כא. וכתב שם שביוונית כשרה, כרשב"ג שספר תורה שכתבו יוונית כשר. ולתנא קמא כשר אף בשאר לשונות, אבל אין הלכה כן).
ואפשר שצריך הכותב לידע שהוא כותב חלק מהתורה ואינן אלות סתם. (חדושים ובאורים).
ד. מגילת סוטה אינה מטמאה את הידים. (ירושלמי מובא בתוס' כאן ובמאירי להלן יט; רמב"ם — אבות הטומאה ט, יא) — הואיל וניתנה למחיקה.

דף יח

כה. א. אלו ספקות נסתפקו בגמרא בדיני המחיקה וההשקאה?
ב. שתי שבועות האמורות בסוטה — למה?
ג. 'אמן אמן' — על מה ולמה היא כופלת?
ד. האם מגלגל אדם שבועה בהשקאת אשתו על נישואין הראשונים ועל נישואי אחיו? על העתיד, שלא תטמא? ועל נישואין עתידיים? האם מתנה על קודם שנתארסה ועל אחר שנתגרשה?
א. שאל רבא: כתב שתי מגילות לשתי סוטות ומחקן לתוך כוס אחת — האם די בכתיבה לשמה או שמא צריך גם מחיקה לשמה? ואם תמצי לומר צריך מחיקה לשמה, מחקן בשתי כוסות וחזר ועירבן מהו? ואת"ל הרי אינה שותה את שלה (פירוש), אין כאן מחיקה ניכרת במים שלה — אבל משום תערובת דיו ודאי אין קפידא. תוס', חזר וחלקן מהו, האם יש ברירה (והרי מים של כל אחת ניכרים) אם לאו. תיקו.
א. הרמב"ם פסק כ'אם תמצי לומר' כדרכו. ובספק האחרון פסק שלא ישקה ואם השקה כשר, שמספק אין מחייבים אותה לחזור ולשתות (כסף משנה). ויש מי שצדד לפרש שאסורה על בעלה מספק. (ע' אמת ליעקב).
ויש לעיין באופן שעירב מקצת מן המים, ושתתה מן המעורבים, האם חייבת לשתות מהמים הכשרים-ודאי המזומנים לפנינו או שמא יכולה לטעון אל תשקוני שוב מספק.
ב. נראה דוקא בחילקן נסתפקו להכשיר, אבל לא כששתתה מקצת הכוס, שהרי אין שייך להכשיר משום 'ברירה' שבכל הש"ס, אלא שצריך היכר לכל סוטה, ולכן אם לא נתן המים בכוס בייחוד לשם סוטה זו, פסול. (עפ"י זכר יצחק כח, א).
ג. לפירוש התוס' לכאורה היה מקום לומר שגם אם מחקן לתוך כוס אחת ואחר כך חילק — הרי זה ספק, שמא די בבירור והכר המים בסוף. [וכן יש לדייק קצת מלשונם 'או דילמא אין ברירה כלומר ברירת מים בשעת מחיקה' — משמע שלהצד השני א"צ ברירה בשעת מחיקה. ואולי יש לגרוס 'משעת']. ואולם מפשטות דברי הגמרא משמע שלא נסתפקו אלא כשהיו מופרדים בתחילה. וכ"כ בקרן אורה. וצ"ע).
השקה בסיב (= ששאפה המים בקנה חלול. ויש מפרשים: שהספיג המים בסיב ומצצתו (עפ"י הערוך). וי"מ: הציץ סיב סביבות הכלי-חרס מבפנים. לקוטי הלכות) מהו; בשפופרת מהו — דרך שתיה בכך או אין דרך שתיה בכך.
הרמב"ם השמיט דין זה.

שאל רב אשי: נשפכו מהם ונשתיירו מהם, מהו. ועלו כל הספקות ב'תיקו'.
ופסק הרמב"ם שבדיעבד כשר בכל הספקות. וכנ"ל.
מלשון הרמב"ם משמע שאם נשפכו נפסלו אעפ"י שיכול לאספן, וכמו שכתב הכסף-משנה.
(הקדן-אורה כתב שלא נתברר טעם הדבר. ובאבי עזרי סוף הל' סוטה נתן טעם).

ב. והשביע אתה הכהן ואמר אל האשה... והשביע הכהן את האשה בשבעת האלה... — אמר רבי זירא
אמר רב: שתי שבועות הללו למה? אחת קודם שנמחקה מגילה ואחת לאחר שנמחקה. רבא אמר:
שתייהן קודם מחיקה כתובות, אלא אחת שבועה שיש עמה אלה ואחת שאין עמה אלה. ונחלקו אמוראים
כיצד היא שבועה שיש עמה אלה; —
רב עמרם אמר רב: משביעני עליך שלא נטמאת שאם נטמאת יבואו בך.
רבא אמר: משביעני עליך שאם נטמאת יבואו בך.
רב אשי אמר: משביעני עליך שלא נטמאת ואם נטמאת יבואו בך.
הרמב"ם השמיט שתי שבועות. ובלקוטי הלכות הביא להלכה שתי שבועות אלו, אחת שיש
בה אלה ואחת שאין בה, וכנסח רב אשי. ובפסקי הרי"א מועתק כרב עמרם אמר רב.

ג. על מה היא אומרת 'אמן' — אמן על האלה אמן על השבועה. כלומר, אמן שלא נטמאתי ואם
נטמאתי יבואו בי (עפ"י רש"י. וברמב"ם לא הזכיר); אמן מאיש זה אמן מאיש אחר; אמן שלא שטיתי ארוסה
ונשואה; שומרת יבם וכנסה.
רבי מאיר אומר: אמן שלא נטמאתי, אמן שלא אטמא.

א. יש מצדדים לומר שמועילה קבלת השבועה בכתב. ודוקא באשה שאינה אילמת, שראויה
לומר בפה, אבל האילמת אינה שותה, כדלהלן כו. (ע' תומים צו סק"ה; שבות יעקב ח"א
קנו).

ב. יש לצדד, וכן נוטה הסברה, שאם נשבעה האשה בעצמה ללא השבעת הכהן — מועיל
הדבר, וצריך עיון. (עפ"י אגרות משה או"ח לב, ד).

ד. הוכיחו מדברי המשנה [לפשוט בעיית רבי ירמיה] שמגלגל אדם כשמשקה את אשתו, שלא נטמאה
בנישואיהם הקודמים. וכן על נישואי אחיו שמת ויבמה — שהרי אם זינתה באותה שעה נאסרה עליו
עולמית.

לדברי רבי מאיר (וכן פסק הרמב"ם), מתנה עליה שלא תטמא בעתיד, שאם תטמא יערערו המים
באותה שעה ותיבדק. ואמרו [ופשטו את בעיית רב אשי] שיכול להתנות על נישואים אחרונים —
עתידיים) שלא תטמא.

א. הרמב"ם (ד, יז) הביא דברי רבי מאיר להלכה. ומהראב"ד משמע שאין ברור שהלכה כן.
ב. יש לשמוע מלשון הרמב"ם (ד, יז), שהדבר תלוי בבעל אם לגלגל עליה דברים אחרים אם
לאו. (וכן נקט הקדן-אורה מסברא). ובריטב"א (בקדושין כו:): משמע שבכל אופן הכהן מגלגל
עליה, משום שכל ישראל ערבין זה לזה, ואינו תלוי בבעל. ומדברי שניהם יש לשמוע
שבסתם אינה מקבלת שבועה על הכל אלא אם גלגלו עליה שבועה בפירוש. (עפ"י מנחת
חינוך ססה, לד). ומדברי מהרי"ט ועוד משמע לכאורה שבסתם היא נשבעת גם אלהבא.

ג. קינא וגירש — אמרו בירושלמי, כמי שמחל על קינויו, וכשנושאה צריך לקנא שוב. הכל שוים שאין מתנה עמה לא על קודם שתתארס ולא על אחר שתתגרש, שהרי אם נטמאה לאחר גירושין אינה נאסרת עליו לחזור לו.

כו. שומרת יבם שזינתה — האם מותרת ליבמה או אסורה?

אמר רב המנונא: שומרת יבם שזינתה — אסורה ליבמה. במערבא אמרו: אין הלכה כרב המנונא. [ומה ששנינו במשנתנו שנשבעת שלא סתתה כשהיא שומרת יבם — אליבא דרבי עקיבא נשנית, שאמר אין קדושין תופסין בחייבי לאוין, ולדבריו דינה כחייבי כריתות ואסורה ליבמה, אבל לדין אינה נאסרת].

א. התוס' כתבו על פי סוגיות הגמרא ביבמות שהלכה כרב המנונא. ואילו הרמב"ם פסק ששומרת יבם שזינתה מותרת ליבם. וכן פסק בה"ג (הל' יבום). וכן דעת הרא"ש ביבמות (והרי"ף. נובי"ק אה"ע נד) וטור שלחן ערוך אה"ע קנט"ב. וע"ע בית הלוי ח"ב מ).
ב. האחרונים הוכיחו שגם לרבי עקיבא או לרב המנונא, שומ"י שזינתה לא פקעה זיקתה וחייבת לחלוץ. (עפ"י אחיעזר א; חזו"א סג, ד; אמרי משה ז. וע' בבאור הדבר בקהלות יעקב יבמות ג. ובדבריו מיושבת הערתו בסוטה סי' ה, ב).

דפים יח — יט

כו. האם האשה שותה ושונה?

נחלקו תנאים בדבר; ופירש רבא מחלוקתם:
באיש אחד ובוועל אחד, הכל מודים שאינה שותה ושונה. (זאת תורת הקנאות. ומסתבר למעט באופן זה, שכיון שקינא לה מזה ושתתה ונמצאת נקיה ומקנא לו שוב כבראשונה, נראה הדבר שאדם קנטרן הוא ומתכוין להקניטה).
בשני אנשים ושני בוועלים — דברי הכל שותה ושונה. (זאת תורת הקנאות — יעשה לה כתורה זו בכמה קנאות).
באיש אחד ושני בוועלים; שני אנשים ובוועל אחד — לתנא קמא שונה ולחכמים אינה שונה. ולרבי יהודה, באיש אחד אינה שונה אף בשני בוועלים, ובשני אנשים שונה אף כשמקנאים בה מבוועל אחד.
א. הלכה שותה ושונה מלבד באיש אחד ובוועל אחד, כדברי תנא קמא. חזר וקינא לה מאותו אדם, ונסתרה עמו — אסורה עליו עולמית (רמב"ם).
ב. כל עוד לא שתתה, יכול לקנא לה כמה פעמים מכמה אנשים, ומשקה פעם אחת על כולן, ומביאה מנחה אחת. (תוס' עפ"י משנת כריתות).

פרק שלישי; דף יט

כח. א. מנחת הסוטה, אימתי היא נעשית ומהו סדר עבודותיה?

ב. תנופת המנחה, על ידי מי היא נעשית?

ג. 'זהשקה' ו'אחר ישקה' ו'זהשקה' — שלש השקאות הללו למה?